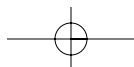
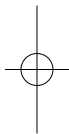
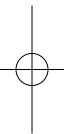

L'ESC NER

Introducció: superar la invisibilitat

La majoria dels estudis sobre el procés de desenvolupament de la infància com a col·lectiu social coincideixen a remarcar que, històricament, la infància ha estat invisible i absent en les definicions de les necessitats socials i en la planificació de les polítiques per abordar-les. Els nens i les nenes han estat permanentment definits com a propietat dels seus pares, i, consegüentment, educats tradicionalment a partir dels paràmetres de la classe social a la qual pertanyen i a les necessitats que aquesta definició representa. Segons les tesis d'Amnistia Internacional Catalunya,¹ és ben cert que la dificultat de visualitzar la infància com a subjecte social actiu té a veure amb el fet que la història no s'ha explicat a través d'all  quotidià, sinó a través de grans personatges en què l'infant no tenia cabuda. I també és cert que la conquesta de la individualitat ha representat i segueix representant un llarg camí per recórrer.

Considerar algú com a ésser individual i alhora col·lectiu significa atorgar-li un marc de drets de ciutadania, on es possibilita l'exercici dels seus drets i deures com a membre d'una comunitat, però també el reconeixement de les necessitats subjectives (la seva individualitat i originalitat). I aquesta és una fita històricament recent si es considera que el procés de reconeixement del nen o la nena com a subjecte social amb interessos individuals no va arribar a la legislació internacional fins al 1989 amb la Convenció dels Drets de la Infància.

Procés de definició de necessitats

La ratificació de la Convenció no significa el compliment automàtic, sinó la demostració del grau de voluntat política existent en aquest sentit.² La visibilitat social dels seus propòsits ser  conseq ncia de *canvis conceptuals i de comportament dels reguladors* (com a promotors del canvi) i dels regulats (com a agents actius en la societat). I malgrat les bones intencions, no és una tasca ni fàcil ni aconseguida encara.

Quan l'any 2001 l'Oficina del Defensor del Menor de la Comunitat de Madrid va encarregar l'estudi *Los derechos políticos de la infancia desde la percepció adulta*,³ els investigadors van tenir l'oportunitat de corroborar dues hip tesis encara vigents: la dificultat de definir socialment la infància i una certa resistència al reconeixement dels drets de la infància, especialment per part dels polítics.

El gran avenç en les polítiques públiques pel que fa als drets socials de la infància referents a l'educació formal, la salut i la protecció dels últims anys, contrasta amb el d ficit de polítiques per a la seva promoció i participació. Com a conseq ncia d'aix , la priorització i les respostes socials a les necessi-

tats infantils tenen "marca d'adult" i estan emmarcades, prioritàriament i per ordre de desenvolupament, a les xarxes d'educació formal i informal, de protecció a la infància i d'oci, temps lliure i participació.

El mapa actual de recursos per a la infància és fruit d'una concepció no integral de les seves necessitats i de polítiques i legislacions en què s'han regulat els mínims d'educació, salut i protecció derivats dels acords internacionals, però que encara estan lluny d'oferir una imatge global coherent basada en el paradigma dels drets subjectius de la infància i en el concepte de subjecte social actiu i responsable.

Reptes de present i de futur

Passar d'un concepte de nen/a i jove com a objecte de protecció i d'educació a un concepte que els identifica com a subjectes de drets i ciutadans actius, ha d'anar necessàriament acompanyat d'una aposta decidida per la promoció i la participació de la infància. Malgrat que no són generalitzables, comencen a aparèixer experiències municipals de participació en les quals els nens i les nenes i els nois i les noies s'informen, opinen i elaboren propostes sobre aquells aspectes que els afecten en l'entorn més proper.

Sota els noms de Consells d'Infància, Comissions de Participació o Fòrum de participació, es comencen a visualitzar uns espais de participació infantil que tenen per objectiu l'aprenentatge de la participació dels infants i joves del municipi i són un mecanisme per facilitar que les seves opinions influeixin en les decisions municipals que tinguin a veure amb els temes que a ells els afecten. Les àrees temàtiques m s comunes són l'urbanisme, l'oci i el temps lliure, els esports, l'educació, el comprom s, la participació infantil i el medi ambient. En la majoria dels casos depenen de les àrees d'educació dels ajuntaments i estan vinculats a l'organització escolar a partir de l'ESO.

La participació infantil —aquesta petita, però gran desconeguda— comença a caminar de forma tímida, quasi demanant-nos perm s. I els adults, encara que amb una certa mandra, i potser també por, sabem que acceptar i articular aquesta nova realitat és un veritable repte del futur, i també sabem que els nivells de participació sintetitzats pel Consell d'Europa⁴ ja l'any 1994 són una proposta encara vigent i una pr ctica absent en el dia a dia de les relacions dels infants i els adults.

Ser presents o no com a protagonistes en la vida familiar i social i en les polítiques públiques. Aquest és el dret dels infants i els adolescents.  s la qüestió pendent dels adults?

Araceli Lázaro

La xarxa de recursos públics per a la infància i l'adolescència

Per **Araceli Lázaro Aparicio**, educadora social i pedagoga. Secretària de l'Observatori dels Drets de la Infància. Secretaria per a la Infància i l'Adolescència

1. Recursos de la xarxa educativa

Més enllà dels conceptes d'educació formal clàssica que ja fa temps va legitimar l'escola obligatòria dels 6 als 16 anys, els canvis socials i l'avenç substancial en la millora de l'atenció global a la infància condueixen al naixement de nous recursos específics.

- EDUCACIÓ INFANTIL⁵

Comprèn sis cursos, de 0 a 6 anys, i té caràcter voluntari. S'organitza en dos cicles educatius de tres cursos acadèmics cadascun, que s'anomenen llar d'infants o escoles bressol (de 0 a 3 anys) i parvulari o centres d'educació infantil (de 3 a 6 anys), respectivament.

Les escoles bressol (de 0 a 3 anys), en molts casos de dependència municipal, compleixen una funció educativa, social i sanitària. Són recursos que faciliten la conciliació del món laboral i familiar, reproduïxen un entorn amb característiques comunes amb el marc familiar, tenen flexibilitat pel que fa al temps i la forma d'acolliment, i s'adeqüen sovint a les necessitats de les famílies.

Els centres d'educació infantil (de 3 a 6 anys) organitzen totes les activitats tenint en compte la globalitat dels seus continguts i a través de les àrees següents: descoberta d'un mateix; descoberta de l'entorn natural i social; intercomunicació, llenguatges i religió (voluntària).

- PLANS EDUCATIUS D'ENTORN⁶

Són programes que neixen amb la complexitat socio-cultural del segle XXI i sota un concepte d'educació integral, contínua, arrelada, cohesionadora, inclusiva i dins de la xarxa social. Els plans d'entorn tenen com a objec-

tiu l'autonomia, el desenvolupament de tot l'alumnat i el foment de la cohesió social. Es defineixen com a instruments per donar una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives, coordinant i dinamitzant l'acció educativa en els diferents àmbits de la vida, i també fora del marc escolar. Funcionen a partir d'iniciatives socials en el territori amb convenis de col·laboració entre els ajuntaments i el Departament d'Educació.

- AULES D'ACOLLIDA

Són un dispositiu pedagògic creat específicament per atendre l'alumnat estranger que s'incorpora al sistema educatiu sense conèixer la llengua catalana i en un moment de l'escolarització en què la resta de companys ja ha assolit una lectoescriptura bàsica. Es defineixen alhora com un espai afectiu de referència per als primers moments on nens i nenes o joves han de fer múltiples aprenentatges (lingüístics, de la cultura escolar del centre i la institució) i passar experiències prèvies d'escolarització molt disperses. L'organització i la gestió d'aquestes aules són competències del Departament d'Educació i dels centres educatius on estan integrades.

- UNITATS D'ESCOLARITZACIÓ EXTERNA (UEE)

Són recursos externs a l'institut, creats per facilitar l'ensenyament a aquells alumnes d'educació secundària que presenten dificultats conductuals, absentisme injustificat i fort rebuig escolar que impossibiliten la integració i la convivència escolar. Des d'aquest recurs, que inclou la intervenció d'educadors socials, se'ls oferirà, a més d'una adaptació curricular, activitats específiques adaptades a les seves necessitats.

L'escolaritzaci3n en aquestes unitats escolars externes suposa una escolaritzaci3n compartida amb el centre docent en què l'alumnat està matriculat, del qual continuarà depenent als efectes acadèmics i administratius, sempre amb caràcter temporal i revisable al llarg del curs escolar.

Les derivacions a aquestes unitats les fa el mateix centre on està matriculat l'alumnat amb propostes d'inspecci3n i de l'Equip d'Assessorament i Orientaci3n Psicopedag3gica (EAOP) corresponent.

2. Recursos de la xarxa de salut

Les necessitats de salut de la infància catalana tenen com a resposta social el desenvolupament de la pediatria, els programes i els centres específics. No obstant això, amb el desenvolupament d'una visi3n més integral i preventiva de la salut, i el reconeixement de les necessitats psicol3giques i psiquiàtriques dels infants i joves en les últimes dècades, es creen també programes interdepartamentals de promoci3n i prevenci3n de la salut i recursos especialitzats en salut mental.

- PROGRAMA SALUT I ESCOLA

Des de l'any 2003, els departaments d'Educaci3n i Salut estan impulsant actuacions conjuntes de promoci3n i prevenci3n de la salut a l'escola. El programa salut i escola té la finalitat de promoure la prevenci3n i millorar la salut dels adolescents. Aquest programa preveu bàsicament dues actuacions a les escoles: d'una banda, la consulta oberta, per realitzar consultes relacionades amb la salut que els preocupen i afavorir així l'accessibilitat d'aquests adolescents als programes de salut, i, d'altra banda, l'organitzaci3n d'activitats encaminades a la prevenci3n primària i l'educaci3n per a la salut (la salut afectiva i sexual, la salut mental, el consum de drogues i alcohol, i la salut alimentària). La poblaci3n a qui va adreçat el programa són els adolescents de segon cicle d'ESO (3r-4t), alumnes entre els 14 i 16 anys.

- CENTRE DE SALUT MENTAL INFANTIL I JUVENIL (CSMIJ)

Els centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) s'ocupen de la salut mental dels infants i adolescents fins als 18 anys. Presten orientaci3n, suport i atenci3n psicol3gica i psiquiàtrica als pacients, i assessorament i suport als

parens i professionals. Els equips que presten aquesta atenci3n són multidisciplinaris i estan formats per personal professional de l'àmbit de la psiquiatria, la psicologia, el treball social i la infermeria, entre d'altres. Són recursos especialitzats dependents del Departament de Salut, adreçats a tota la poblaci3n i amb un conveni específic d'atenci3n a residències amb la Direcci3n General d'Atenci3n a la Infància i l'Adolescència per atendre nens, nenes i joves de centres d'acollida i residencials.

3. Recursos de la xarxa de protecci3n a la infància⁷

Des de la promulgaci3n de la Llei 11/1985, de 13 de juny, de protecci3n de menors i la Llei 26/1985, de 27 de desembre, de serveis socials, s'instaura als programes d'infància l'objectiu d'abordar conjuntament les necessitats de les famílies i les dificultats de la infància. Tots els projectes preventius es fonamenten en la certesa que el suport a les famílies representa una millora de la qualitat de vida d'adults i infants, i també en què la separaci3n familiar ha de ser l'últim dels recursos.

- PRESTACIONS FAMILIARS

Aquestes prestacions són ajudes que les administracions destinen a les famílies per donar suport al procés de criança i educaci3n dels propis fills i filles.

Com a dret universal estan definides en l'àmbit municipal, comarcal i central certes desgravacions fiscals, ajuts per a famílies nombroses, ajuts individuals per a menjador, transport escolar, beques i ajuts per a l'estudi. A Catalunya, a més de les prestacions estatals, tenim les següents: prestaci3n econ3mica de caràcter universal per a les famílies amb fills i filles menors de 3 anys i per a les famílies nombroses i/o monoparentals amb fills i filles menors de 6 anys; prestaci3n econ3mica de caràcter universal per part, adopci3n o acolliment múltiple; ajut per part, adopci3n o acolliment múltiple sotmès al nivell d'ingressos de la unitat familiar; ajut per adopci3n internacional per a les famílies que adoptin un menor sotmès a un nivell d'ingressos.

- ESPAIS FAMILIARS

Aquests espais faciliten a les famílies amb nadons un lloc de trobada i d'intercanvi on puguin compartir les

seves vivències i experiències. Es defineixen com un espai per escoltar i ser escoltat, i reforçar la percepció positiva que aporta la maternitat/paternitat i la competència que es té com a pares i mares.

També existeixen, des del 2007 i com a prova pilot, serveis creats amb l'objectiu de conciliar el temps personal i el familiar. A més, ofereixen atenció puntual fora de l'horari escolar als nens i les nenes de 0 a 3 anys durant un màxim de tres hores i dos cops a la setmana. Aquests serveis estan promoguts per la Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania del Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya en coordinació amb els ajuntaments.

- SERVEI D'ATENCIÓ A FAMÍLIES (SAF)

És un recurs per a les famílies que ofereix suport individual i grupal en les seves necessitats de creixement, desenvolupament, educació i socialització. Entre els seus objectius destaquen l'assessorament i l'orientació per tal que les famílies millorin el seu benestar, augmentin la seva capacitat de relació i puguin evitar ruptures innecessàries i millorar els efectes de les separacions i els divorcis. Són serveis de suport als programes preventius d'atenció social primària.

- PUNT DE TROBADA

El Servei de Punts de Trobada està pensat per garantir la protecció de l'infant en el compliment del règim de visites dels fills i filles en els casos de separació o divorci dels progenitors o d'exercici de la tutela per part de l'Administració. Aquest servei té com a missió atendre i prevenir —en un espai neutral i transitori, i amb la presència de personal qualificat— els problemes de conflictivitat familiar que es poden derivar d'aquests processos. El Punt de Trobada s'emmarca en la lluita contra la violència familiar, considerada com un problema de tipus social que cal afrontar com una de les manifestacions de la violència de gènere.

- SERVEIS SOCIALS BÀSICS

L'Equip Bàsic d'Atenció Social Primària és la primera porta d'accés territorial dels ciutadans a la Xarxa de Serveis Socials. Està format com a mínim per un o una

professional en treball social, educació social i treball familiar. Pel que fa a la infància, tenen com a funcions la detecció i la prevenció de situacions de risc o d'exclusió social, la recepció i l'anàlisi de les demandes, la informació, l'orientació i l'assessorament, l'aplicació del tractament de suport als infants joves i les famílies, i la derivació als serveis especialitzats, en el seu cas a l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA).

- SERVEIS D'EDUCADORS DE MEDI OBERT

Són serveis de prevenció configurats per equips d'educadors i educadores socials que desenvolupen la tasca d'atenció individual, grupal i comunitària en medi obert, principalment adreçada als joves en situació de risc social. Es defineixen com a serveis de suport als equips bàsics d'atenció social primària.

- SERVEI SOCIAL D'ATENCIÓ PRECOÇ

Des dels centres de desenvolupament infantil i d'atenció precoç es coordina el conjunt d'actuacions assistencials i preventives adreçades als infants, des de la concepció fins als 6 anys, que presenten algun trastorn en el desenvolupament o es troben en situació de risc de patir-lo, amb la intenció d'eliminar o disminuir els seus efectes, si és possible, mitjançant un tractament adequat. Aquest tractament els ha de facilitar al màxim la millora del desenvolupament i les seves relacions familiars, fins i tot en els casos d'afectació més greu. Els i les professionals del centre fan una tasca interdisciplinària que incideix simultàniament sobre els àmbits sanitari, social i educatiu, i que va adreçada als infants i al seu entorn familiar i social. La derivació es realitza des l'atenció primària.

- CENTRES OBERTS PER A INFANTS I ADOLESCENTS

Són serveis diürns que porten a terme una tasca preventiva, fora de l'horari escolar, que donen suport, estimulen i potencien l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat; promouen la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensen les deficiències socioeducatives de les persones. Estan adreçats a infants i adolescents en situació de risc social. La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència dóna suport econòmic a centres dependents d'ajuntaments i entitats sense ànim de lucre.

- EQUIPS D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA (EAIA)

 s un equip tècnic format per professionals de l'àmbit psicològic, pedagògic i social dedicat a la prevenció, l'estudi i el seguiment, en el seu àmbit territorial, dels infants i adolescents en situació de risc social alt i les seves famílies. Els equips proposen mesures de tractament d'atenció en la mateixa família, d'acolliment simple en família, d'acolliment simple en institució residencial o d'acolliment preadoptiu, i en fan el seguiment. Són equips especialitzats que tracten els casos derivats per l'atenció primària dels ajuntaments, els consells comarcals o a través de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA).

- INFÀNCIA RESPON 900 300 777. TELÈFON PER A LA PREVENCIÓ I LA DETECCIÓ DEL MALTRACTAMENT INFANTIL

Aquest és un servei públic d'atenció telef nica permanent adreçat a infants, adolescents, adults i professionals creat per prevenir i detectar els maltractaments infantils.  s un servei gratuït que està operatiu durant les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any per, aix , poder donar servei a tot Catalunya.

- CENTRES D'ACOLLIMENT DE MENORS

Són serveis residencials per a estades limitades de menors en situació de risc social. El seu objectiu és elaborar diagnòstics, prestar atenció immediata en situacions d'urgència i proposar mesures d'atenció als menors ingressats. Tracten els casos arribats des de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència i responen a les propostes dels EAIA o a les urgències detectades per hospitals o altres institucions.

- ACOLLIMENT FAMILIAR I PREADOPTIU

L'acolliment familiar simple és un recurs i una mesura de protecció a través dels quals es confia temporalment la guarda de l'infant que no pot romandre amb els seus progenitors a causa de les dificultats greus personals o socioeconòmiques en què es troba alguna persona o família. L'acolliment simple es denomina en família extensa o aliena segons si les persones acollidores tenen relació de parentiu o no amb l'infant acollit. Aquestes persones tenen l'obligació de vetllar pel menor, alimentar-lo, edu-

car-lo i procurar-li una formació integral fins que no pugui tornar amb la família biol gica. Les persones acollidores reben assessorament dels EAIA o de professionals especialitzats de la DGAIA, mentre es treballa amb la família d'origen per corregir els motius de la separació.

L'acolliment preadoptiu és una mesura prèvia a l'adopció que s'aplica quan els pares biològics de l'infant estan impossibilitats per exercir llur potestat i es preveu que aquesta situació sigui permanent. Aquesta mesura es porta a terme si ho sol·liciten a l'organisme competent i fan abandonament dels drets i deures inherents a llur condició, o si ho determina l'autoritat judicial. Les persones acollidores tenen l'obligació de vetllar pel menor, alimentar-lo, educar-lo i procurar-li una formació integral. L'adopció es constitueix per resolució judicial i produeix els mateixos efectes que la filiació per naturalesa.

L'organisme competent per a la recepció de les sol·licituds d'acolliment preadoptiu i per a la validació de les persones candidates és l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (ICAA).

- INSTITUCIÓ COL-LABORADORA PER A LA INTEGRACIÓ FAMILIAR (ICIF)

Són serveis que depenen de l'ICAA, pensats per sensibilitzar sobre la realitat dels menors que, per diverses circumstàncies, no poden conuiu amb la seva família i altres persones que puguin oferir-los un ambient familiar. Una de les seves finalitats és oferir informació i suport a les famílies que volen acollir un menor.

- CENTRES DE PRIMERA ACOLLIDA I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Són els recursos específics amb què compta la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència per atendre els menors estrangers que arriben a Catalunya. En els centres de primera acollida es dóna atenció immediata. Durant la seva estada en aquests centres, es valora la situació de cadascun d'ells i es fa la proposta més adequada. El procediment s'inicia a fi d'obtenir la documentació individual i, si escau, el procés de retorn a la seva família d'origen. Si la proposta  s d'inserció, el noi o la noia passa als recursos d'inserció sociolaboral.

En els centres d'inserció sociolaboral es dóna l'atenció residencial i es fa el seguiment dels nois i les noies amb un pronòstic positiu per a la inserció. Els joves disposen d'au-

toritzaci3 de resid3ncia i de treball per quedar-se en el nostre pa3s, es formen en l'aprenentatge de la llengua i en l'adquisici3 d'h3bits. La proposta t3cnica i l'acc3s al servei es fa a la DGAIA.

- CENTRES RESIDENCIALS D'ACCI3 EDUCATIVA (CRAE) I CENTRES RESIDENCIALS D'EDUCACI3 INTENSIVA (CREI)

Els CRAE s3n establiments de la Direcci3 General d'Atenci3 a la Inf3ncia i l'Adolesc3ncia que acullen els menors sota mesura de tutela o guarda administrativa mentre no poden retornar amb la seva fam3lia o no tenen una fam3lia d'acollida. La derivaci3 dels casos es fa a trav3s de la DGAIA i les propostes t3cniques poden ser dels EAIA o dels equips t3cnics dels centres d'acollida.

Els CREI es poden definir com a establiments que donen resposta assistencial i educativa a nois i noies en situaci3 de guarda administrativa o tutela, a c3rrec de la Direcci3 General d'Atenci3 a la Inf3ncia i l'Adolesc3ncia, que presenten trastorns de personalitat de tipus preferentment disocials i/o conductuals o psiqui3trics, que requereixen un sistema d'educaci3 intensiva. Les caracter3stiques dels nois i les noies que acullen seran les derivades de diferents situacions familiars, del medi social i personal, amb necessitat de contenci3 educativa.

- PISOS ASSISTITS I RESID3NCIES DE JOVES

Els pisos assistits s3n recursos de car3cter assistencial i educatiu per a joves tutelats entre 16-18 anys, per als quals es considera necessari iniciar un proc3s de desinternament progressiu que afavoreixi l'assoliment de la majoria d'edat amb capacitat suficient per aconseguir la integraci3 social i l'autonomia.

Les resid3ncies de joves treballadors s3n serveis residencials on es fa el seguiment educatiu i laboral individualitzat a joves tutelats per l'Administraci3 de m3s de 16 anys i joves extutelats de m3s de 18 i fins als 21. L'atenci3 es mant3 fins que el jove ha assolit l'autonomia suficient que li permeti optar a una emancipaci3 plena fora del context residencial. Tots dos serveis depenen de l'3rea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats (ASJTET) de la Secretaria d'Inf3ncia i Adolesc3ncia.

4. Recursos de la Xarxa de Lleure i Participaci3

La possibilitat de jugar ha estat determinada pel grau de llibertat i temps lliure de qu3 ha gaudit la inf3ncia a les diferents cultures.⁸

Les diferents modalitats de joc observades (reglat, espontani i com a activitat entesa per als adults com a mitj3 d'aprenentatge i/o valors) ens poden indicar tend3ncies educatives m3s o menys participatives, i el que sabem 3s que totes esdevenen camins imprescindibles en la consecuci3 de l'autonomia individual i l'aprenentatge de la participaci3 social. A Catalunya existeixen diverses experi3ncies d'educaci3 en el temps lliure (col3nies, estances, campus d'estiu, campaments, acampades, etc.) i tamb3 experi3ncies d'associacionisme infantil i juvenil (escoltes, centres de temps lliure, associacions infantils i juvenils, per exemple) que recullen com a objectius educatius basats en el desenvolupament personal i social dels nens, nenes i joves, l'educaci3 en els valors de la cultura de la pau i solidaritat, la democr3cia i participaci3, i el respecte al medi ambient.

En les 3ltimes d3cades, l'escola ha incl3s en la seva programaci3 les activitats extraescolars com a reconeixement del seu potencial educatiu, i a la comunitat comencen a ser freq3ents els recursos especialitzats en jocs i joguines, i els punts de trobada i socialitzaci3. Els m3s habituals s3n les ludoteques i els centres d'esplai, entre d'altres. Pel que fa a la participaci3 social ciutadana, i com a espai de coneixement i participaci3 en els drets i temes que els afecten, destaca el Consell d'Infants com a recurs que representa una nova concepci3 d'infant i/o adolescent, basat en el paradigma dels drets i visualitzat fonamentalment com a agent social de ciutadania.

- CONSELLS D'INFANTS

Els consells d'infants neixen en la proposta pedag3gica "La ciutat dels infants". Desenvolupada per Francesco Tonnuci des de 1991 i rebutjant una interpretaci3o exclusivament de tipus educatiu o simplement d'ajut als nens i nenes, aquest projecte t3 una clara motivaci3o pol3tica; treballar vers una nova filosofia de govern de la ciutat on els nens i nenes siguin els par3metres i les garanties de les necessitats de TOTS els ciutadans. Una proposta que reivindica el protagonisme dels infants a la ciutat i la transformaci3o d'aquesta des de la seva a3cada, la seva mirada i la seva opini3o.

Els consells s'organitzen generalment a cavall entre l'escola prim3ria i l'ESO (11-14 anys) i els seus consellers s3n rebuts per les autoritats municipals de forma peri3dica. Les actuacions m3s habituals s3n la participaci3o en temes culturals, educatius i d'urbanisme i en propostes sobre recursos necessaris a la ciutat per als infants.

- LUDOTEQUES

Les ludoteques s3n uns equipaments especialitzats en el joc i la joguina, uns punts de trobada per a infants i joves que tenen com a objectiu principal la participaci3o en el desenvolupament integral. Com a equipaments especialitzats, atenen les persones usu3ries individuals i els col·lectius (escoles, entitats del lleure, etc.). Les entitats poden visitar l'equipament i gaudir-ne o rebre assessorament t3cnic sobre educaci3o mitjan3ant el joc, les joguines, entre d'altres. L'espai d'una ludoteca est3 organitzat per zones, aquestes estan determinades pel tipus de joc: construcci3o, imitaci3o de la vida, psicomotricitat, taula o societat.

- CENTRES D'ESPLAI

S3n recursos educatius de temps d'esplai que es plantegen formalment l'educaci3o integral de nens i joves en el temps lliure. Es fan activitats de teatre, natura, esport,

ludoteca, m3sica, ci3ncia, entre d'altres. Tot aix3 a partir d'un projecte de grup que els permet relacionar-se i interpretar millor la realitat que els envolta.⁹ Encara que a Catalunya van apar3ixer a la fi dels anys 60 com a continuaci3o de les col3nies d'estiu, la seva consolidaci3o arriba amb la promoci3o de l'educaci3o extraescolar dels 80.

- CASALS INFANTILS I JUVENILS

S3n equipaments per a l'educaci3o en el lleure destinats a la inf3ncia (entre els 3 i els 12 anys) i l'adolesc3ncia (dels 12 als 16 anys) a trav3s d'un programa d'activitats, dirigit per monitors i educadors socials, basat en el joc i en la relaci3o interpersonal, que han de contribuir positivament en el proc3s evolutiu de l'infant, tant a trav3s del desenvolupament d'h3bits socials, com del creixement creatiu i afectiu i el descobriment del seu entorn social. Els casals infantils i juvenils donen, amb certa freq3ncia, continuïtat a la proposta de lleure durant el peri3ode d'estiu i, a la vegada, donen resposta a la necessitat de conciliar la vida laboral i la familiar [Q](#)

1 "La infancia desatendida. Olvido, negaci3n y relativizaci3n de las necesidades de los menores". Grup d'Educaci3o.

2 PRONICE 1996.

3 "Los derechos pol3ticos de la infancia desde la percepci3n adulta", J. A. LIGERO i M. MARTINEZ MUÑOZ. Madrid 2001.

4 Evoluci3o del paper dels nens i nenes en la vida familiar: participaci3o i negociaci3o (Consell d'Europa 1994A).

5 Refer3ncies del Departament d'Educaci3o.

6 Defini3io del Departament d'Educaci3o.

7 S3ntesi del Departament d'Acci3o Social i Ciutadania i del I Conveni de Catalunya d'Acci3o Social amb infants, joves, fam3lies i altres persones en situaci3o de risc.

8 Amn3stia Internacional. Grup d'Educaci3o 2008.

9 Roser Batlle, 2007.

Araceli L3zaro i Aparicio 3s llicenciada en pedagogia terap3utica per la Universitat de Barcelona i m3ster en gesti3o i direcci3o de centres educatius. Actualment 3s analista de programes i secret3ria de l'Observatori dels Drets de la Inf3ncia de la Secretaria d'Inf3ncia i Adolesc3ncia del Departament d'Acci3o Social i Ciutadania. Des de l'any 1980 i fins al 2005 ha desenvolupat diverses funcions com a educadora, coordinadora i com a cap de la Secci3o de Centres de la Generalitat. En el camp de la doc3ncia, des de 1990 3s professora dels programes de formaci3o del Ministeri d'Afers Socials del Govern central i del Centre d'Estudis Especialitzats de Catalunya, entre altres. Des de 1993 i fins a l'actualitat, 3s professora col·laboradora a la diplomatura d'educaci3o social de la Universitat Ramon Llull. Ha estat fundadora del Col·legi Professional d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya i ha

participat en nombroses publicacions i jornades especialitzades en l'3mbit de la inf3ncia i l'educaci3o social.